

Lobbyvirksomhet i universitetspolitikken – to syn på samme virkelighet

Brev til *Michael* fra Per Nyborg og Kaare R. Norum

Michael 2014; 11: 541–5.

To av de nyeste Michael-utgivelsene er bøker skrevet av to personer som begge har stått sentralt i de siste årtienes utdanningspolitikk i Norge (1,2). Per Nyborg (f. 1937) har en lang karriere bak seg i administrasjon av forskning og utdanning og var i mange år generalsekretær i Universitets- og høyskolerådet. Professor Kaare R. Norum (f. 1932) var spesielt i sin periode som rektor ved Universitetet i Oslo (UiO) (1999-2001) sterkt opptatt av universitetenes ve og vel og deres utviklingsmuligheter. Blant annet gjaldt dette å sikre adekvat finansiering. Nyborg leste Norums bok og likte ikke alt han så: Her kommer først hans kommentarer, dernest Norums tilsvar:

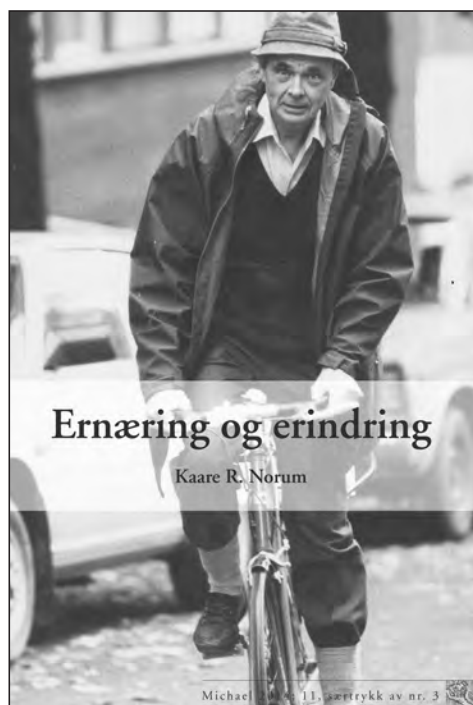
Lobbyvirksomhet som bare universitetene kan gjøre det

I *Michael* nr. 3/14 (1) forteller Kaare Norum om mange spennende episoder fra sitt liv som forsker og universitetsrektor. I kapitlet *Rektor ved Universitetet i Oslo* beskriver han blant annet hvordan universitetene arbeidet for å påvirke budsjettbehandlingen i Stortinget høsten 2000 (s. 436-447). Lobbyingen var intens. Beskrivelsen med alle dens detaljer er meget interessant lesning, særlig for en som var involvert i de samme budsjettdiskusjonene på vegne av våre universiteter og høyskoler – uten den gang å kjenne til hvilket spill ledelsen for de fire universiteter drev med. Min egen versjon av denne hendelsen kan leses i en tidligere bokutgivelse fra *Michael* (2).

Selv var jeg den gangen generalsekretær for det nyopprettede Universitets- og høyskolerådet (UHR). På UHRs representantskapsmøte 16.–17. oktober 2000 drøftet vi Regjeringens forslag til neste års statsbudsjett. På møtet var universitetene og høyskolene representert ved sine rektorer og direktører. Det var bred enighet om at budsjettet for høyere utdanning og forskning var for dårlig; både sekretariatets vurderinger og et notat som kom på bordet fra Universitetet i Bergen, ga beskjed om det. UHRs styre

Figur 1: Per Nyborgs bok, Michaels supplement 14 fra 2013.

Figur 2: Kaare R. Norums bok, hard-cover-utgave av Michael nr. 3 for 2014.

utformet den endelige uttalelsen fra universitetene og høyskolene til Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité. I styret satt to av universitetsrektorene. Styret samlet seg om en uttalelse som ble undertegnet av styrets leder, rektor Tove Bull fra Universitetet i Tromsø. Uttalelsen ble umiddelbart oversendt stortingskomiteen.

Det verken generalsekretæren eller høyskolerepresentantene i UHRs styre da visste, var at universitetene, anført av Kaare Norum og universitetsdirektøren i Bergen, Kåre Rommetveit, allerede hadde drevet en omfattende lobbyvirksomhet overfor stortingsrepresentanter fra alle partier, basert på de tallene som Universitetet i Bergen hadde lagt fram. Dette vet jeg nå, etter å ha lest Kaare Norums beretning. Norum skriver også at det var en forutsetning (hans forutsetning?) at UHR skulle bruke de samme tallene i høringen med stortingskomiteen. Det visste ikke jeg. Ingen nevnte det da UHRs uttalelse ble utformet.

I uttalelsen til stortingskomiteen 17. oktober 2000 uttrykte UHR stor bekymring over den nedbygging av universiteter og høyskoler som forslaget

til statsbudsjett for 2001 la opp til. UHR tallfestet også konkrete krav om økte bevilgninger. Men tallene var ikke de samme som de som var kommet fra Universitetet i Bergen. Det var jo også andre meningsberettigede i UHR. Hvorfor sa ikke universitetsrepresentantene i styret (eller i representantskapet) fra om at de hadde et annet opplegg på gang? Det de gjorde, var å gå bak ryggen på sine nye partnere fra høyskolene. Til det møtet UHR hadde avtalt med stortingskomiteen 19. oktober 2000, meldte samtlige universitetsrektorer forfall. Da generalsekretæren påpekte det umulige i denne situasjonen, tilbød likevel én av universitetsrektorene (Kaare Norum) seg å delta i UHRs delegasjon.

I møtet med stortingskomiteen ble det reist spørsmål fra komiteemedlemmene om sammenhengen mellom uttalelsen fra UHR og det notatet om universitetsbudsjettene 2001 som komiteens medlemmer hadde fått overlevert fra de fire universitetene dagen før. Hvilket notat? Var det Bergensnotatet? At universitetene hadde overlevert sitt eget notat, var ukjent for de øvrige representantene som møtte komiteen på vegne av UHR. Men jeg skjønnte jo da hvorfor universitetsrektorene meldte avbud til UHRs møte med stortingskomiteen. Særlig for lederen hadde det vel blitt pinlig å møte komiteen igjen med en annen argumentasjon enn gårdsdagens. Slik det ble, var det UHR som fikk skylda for at det ikke gikk etter universitetenes oppskrift.

Vi som møtte for UHR den gangen, hadde ingen god dag. Hvorfor spilte ikke universitetene med åpne kort innenfor Universitets- og høyskolerådet? Hvorfor spilte de ikke på lag med sine egne? Høyskolerepresentantene spurte – med rette – hva slags samarbeid de var kommet med i. De kan spørre på nytt, hvis de leser Kaare Norums beretning. At han og hans universitetskolleger skulle vise lojalitet til et fellesskap de nylig hadde gått inn i, kan ikke ha falt noen av dem inn. Jeg håper det er bedre i dag.

21. oktober 2014

Per Nyborg

Kaare R. Norum svarer slik:

Svar til Per Nyborg

Tidligere generalsekretær i Universitets- og høyskolerådet (UHR), Per Nyborg, kritiserer lobbyprosessen de fire universitetene i år 2000 gjorde overfor toneangivende stortingspolitikere. Nyborg henviser til sin meget korte

versjon av det som hendte i hans bok *Den sosiale dimensjonen i høyere utdanning* (2).

I forordet til boken sier Nyborg at han aldri har ført dagbok. Men det har jeg, og spesielt under min rektorperiode førte jeg en detaljert dagbok. Det som skjedde i budsjettssammenheng høsten 2000, er der godt dokumentert. Det som jeg skrev om budsjettpåvirkning i min bok «Ernæring og erindring» (1), ble før trykking forelagt Odd Einar Dørum. Han var enig i min beskrivelse av begivenhetene. Her kommer min fremstilling av hva som hendte:

Budsjettet for 2001, som ble lagt frem av regjeringen Stoltenberg, var meget dårlig for de fire universitetene og for høyskolene. Jeg tok derfor kontakt med universitetene i Bergen, Trondheim og Tromsø for å få til en samlet aksjon for å bedre budsjettet. Dette var mulig fordi regjeringen var en mindretallsregjering, som var avhengig av et flertall i Stortinget.

Den 6.10. 2000 kontaktet jeg Universitetet i Bergen (UiB) ved sin direktør Kåre Rommetveit, og vi laget et opplegg for lobbyprosessen. UiB skulle lage en økonomisk oppstilling som viste hva budsjettene førte til av reduksjoner for de fire universitetene og for høyskolene. De fire universitetene ble enige om å lage et uformelt møte med Stortingets Kirke-, undervisnings- og forskningskomite (KUF). Rektor Tove Bull fra Tromsø var leder av styret for UHR, slik at vi mente at UHR, gjennom henne, var vel informert. Rommetveit og jeg fikk via Odd Einar Dørum avtalt et møte med Stortingets KUF-politikere om kvelden den 18.10.00

Assisterende universitetsdirektør for UiB, Sverre Spildo, utarbeidet et notat, som viste at det foreslåtte budsjettet for 2001 måtte styrkes med 250 millioner til universitetene og 100 millioner til høyskolene. Notatet ble kvalitetssikret og godtatt av de fire universitetene.

Representantskapet for UHR skulle ha et representantskapsmøte og styremøte i Oslo den 16. og 17.10.00. Om morgenen den 16.10 ble Spildonotatet overlevert assisterende generaldirektør i UHR, Vidar Wamb, slik at notatet kunne diskuteres på representantskapsmøtet.

Rektor Tove Bull ledet møtet i UHRs representantskap. Under sin innledning på møtet fortalte hun om det initiativet de fire universitetene hadde tatt overfor stortingspolitikere og KUF-komiteen, og hun spurte om det var noen merknader fra salen - og det var det ikke. Kåre Rommetveit redegjorde for det notatet Spildo hadde satt opp, og sa at notatet skulle brukes overfor politikerne på det uformelle møtet som de fire universitetene hadde med KUF-komiteen om kvelden den 18.10.00. Per Nyborg var som generalsekretær i UHR til stede, men hadde ingen innsigelser eller kommentarer til Rommetveits redegjørelse.

Etter møtet i representantskapet hadde UHR et styremøte, der de diskuterte opplegget for høringen med KUF-komiteen den 19.10.00. Styret utarbeidet et notat om budsjettet. Det ble, som Nyborg skriver, undertegnet av rektor Tove Bull, og umiddelbart oversendt stortingskomiteen. Jeg ble ikke informert om at UHRs styre i sitt notat hadde omtrent halvert de budsjett-kravene fra universitetene og høyskolene som Spildo hadde beregnet. Det gjorde styret i UHR fordi det syntes at de tallene fra Spildo, var for store å komme med til Stortinget!

Høringsmøtet i KUF-komiteen med UHR, omfattet UHRs styre, der to av universitetsrektorene satt, nemlig rektorene Bull fra Universitetet i Tromsø (UiT), og Emil Spjøtvoll fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim. Det er galt av Nyborg å si at samtlige universitetsrektorer meldte forfall. Rektorene fra UiO og UiB var ikke innkalt, men fordi Bull var uvel og Spjøtvoll forhindret, ble jeg bedt om å møte, uten at jeg hadde fått sett det notatet om budsjettet som UHRs styre hadde utarbeidet, og som avvek sterkt fra det som de fire universitetene hadde gitt KUF-komiteen kvelden før.

Per Nyborg angriper universitetene for ikke å spille med åpne kort overfor UHR, og mener at vi ikke viste lojalitet. Begge disse beskyldninger mener jeg med min fremstilling å ha avvist. Det som gikk feil, skyldtes at jeg ikke hadde fått sett UHRs notat før møtet med KUF-komiteen, og særdeles dårlig kommunikasjon eller samarbeid mellom UHRs generalsekretær, Per Nyborg, og rådets leder, rektor Tove Bull. Jeg håper at samarbeidet mellom leder og generalsekretær i UHR er bedre i dag!

De fire universitetenes lobbyvirksomhet, som ble videreført etter møtet i KUF-komiteen, førte til en påplussing på 2001-budsjettene til både høyskolene og universitetene, og summen var større enn det UHR ba om i sitt notat til KUF-komiteen.

Overskriften til Nyborgs innlegg er derfor riktig.

Oslo, 30.10.2014

Kaare R. Norum

Litteratur:

1. Norum K. Ernæring og erindring. *Michael* 2014; 11: 257-488, særtrykk også utgitt som egen bok.
2. Nyborg P. Den sosiale dimensjonen i høyere utdanning. *Michael* 2013; 10: Supplement 14.